

עד ביאת המשיח. בְּגִין דְּבִהְיוּ זְמַנָּא, יִסְתַּלַּק חַוְיָא דְּשָׂרְיָא
 בְּנוֹקְבָא בְּקִדְמִיתָא כי באותו הזמן כבר יסתלק הנחש שהיה שורה ואוחז
 בנקבה בתחילה, וַיִּיתִי דְּכוּרָא לְמִשְׂרֵי בְּאַתְרֵיהּ פֶּד
 בְּקִדְמִיתָא, וְכֹלָא יְהֵא שְׁלִים. ויבוא הזכר לשרות במקומו כבתחילה
 היינו כי אז יהיה יחוד זו"ן תדירי וכל העולם יהיה בשלימות.

תָּאנָא בְּזִמְנָא דְּזַפְּאָה שְׂאֲרֵי בְּעֲלָמָא וְכוּ' עַד צְדִיק
 בְּתַמֵּר יִפְרָח המאמר הזה ימצאהו המעיין בפרשת ויקרא יד ב, טז א.

מפני שיבה תקום – צריך לעמוד בפני חכם בתורה וכל שכן בפני ספר תורה
 רַבִּי יוֹסִי פָּתַח קָרָא וְאָמַר, (ויקרא יט) לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם.
 הָא בְּכַמָּה אֲתֵר אִוְקְמוּהּ חֲבַרְיָא, וְכֹל הֵנִי קָרָאִי
 אֲבַתְרֵיהּ. וְכֹל חֵד וְחֵד בְּאַתְגְּלִיָּא כבר פירשו חז"ל בכמה מקומות
 את פסוק זה ופסוקים שאחריו וכל אחד ואחד פירש בנגלה. אֲבָל הָאִי קָרָא
 אֵית לְאַתְעָרָא בֵּיהּ אבל פסוק זה דלהלן יש להתעורר בו, דְּכִתְיִב

אור הרשב"י

זיע"א (אול"צ חכמה ומוסר עמ' קעה) המצוות, שאינו נופל חלילה מערך כסף וזהב
 שמסיפור זה יש ללמוד ב' דברים: וכדו' שבני אדם מוכנים להתבזות עבורם,
 האחד שכאשר אדם שרוי במחיצת אנשים ואינם מתחשבים בדעת הרואים, ק"ו כשבא
 פשוטים, אף שאינם רשעים, בא לידי נסיון. לעסוק בתורה ובמצוות שהם טובים ויקרים
 והשני יש ללמוד מזה שאם נקלע למצב כזה, יותר מזהב ומכסף שודאי לא יחוש מפני
 יוכל להתגבר על זה על ידי שיהשוב בערך המלעיגים עליו.

הלימוד היומי

לעי"נ הלל בן פחאיי ז"ל

מִפְּנֵי שִׁיבָה תִּקּוּם וְגו'. מִפְּנֵי שִׁיבָה, שִׁיבָה דְאִוְרֵייתָא
 סְתָם שִׁיבָה הֵינּוּ מִי שְׁסוּבֵר וּמִבִּין בַּתּוֹרָה. תִּקּוּם, דְּבַעֵי בַר נָשׁ לְמִיקָם
 בְּקִיּוּמָא שְׁצִרִיךְ הָאָדָם לַעֲמוּד עַל עַמּוּדוֹ כְּשֶׁעוֹבֵר לִפְנֵינוּ חֲכָם בַּתּוֹרָה (מִכָּאֵן דְּבַעֵי בַר
 נָשׁ לְמִיקָם) מִקְּמֵי סִפְרֵי תוֹרָה, וּמִכָּאֵן שְׁצִרִיךְ גַּם לְקוּם לִפְנֵי הַסֵּפֶר תּוֹרָה שֶׁהִי
 אִם לִפְנֵי הַלּוּמֵד תּוֹרָה צִרִיךְ לְקוּם כֹּל שֶׁכֵּן מִפְּנֵי הַתּוֹרָה בַּעֲצֻמָּה וְהֵכִי רַב הַמְּנוּנָא
 (ס"א י"טא) סְבֵא, כִּד הָוָה חָמֵי סִפְרֵי תוֹרָה, הָוָה קָם מִקְּמֵיהּ,
 וְאָמַר וְכךָ הִיָּה רַב הַמְּנוּנָא סְבֵא עוֹשֶׂה כְּשֶׁהִיָּה רּוֹאֵה סֵפֶר תּוֹרָה הִיָּה עוֹמֵד מִפְּנֵינוּ וְהִיָּה
 אֹמֵר שְׁמִקְיִים בּוֹזֵה מִצְוֹת מִפְּנֵי שִׁיבָה תִּקּוּם. (כִּד הָוָה חָמֵי חוּמְשׁ דְּאִוְרֵייתָא
 הָוָה קָם מִקְּמֵיהּ) (ס"א ע"ב לִיָּה הַדּוֹרָא) (וְהוּי אָמַר וְהִדְרַתְּ פְּנֵי זְקָן) כְּגִוּוֹנָא דָּא,
 בַּעֵי בַר נָשׁ לְמִיקָם בְּקִיּוּמֵיהּ לְקַמֵּיהּ דְּתַלְמִיד חָכָם וְכֵן
 צִרִיךְ אָדָם לַעֲמוּד מִלִּפְנֵי תַלְמִיד חֲכָם, בְּגִין דְּאִיְהוּ קָאִים בְּקִיּוּמָא (נ"א
 בְּדִיוֹקְנָא) קְדִישָׁא עֲלָאָה. לִפִּי שֶׁהוּא עוֹמֵד בַּמְדֻרְגָּה קְדוּשָׁה עֲלִיוֹנָה וְרָמֵז
 לְכַהֲנָא עֲלָאָה (ס"א וְהָכָא רְמִיז לְעִתִּיקָא) קְדִישָׁא עֲלָאָה, וְרוּמוֹ לְכַהֵן
 הַקְּדוֹשׁ הָעֲלִיּוֹן שֶׁהוּא בַּחֲסֵד דְּכִתִּיב וְהִדְרַתְּ פְּנֵי זְקָן, דְּאִיְהוּ
 בְּעֲלָמָא וְהֵינּוּ זְקָן שְׁעִימְנוּ בַּעוֹלָם וְהוּא זֶה שֶׁקָּנָה חֲכָמָה. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן,
 מִכָּאֵן רָמֵז לְתוֹרָה שְׁבִכְתָּב שֶׁהִיא סוּד הַיְסוּד הַנִּקְרָא הַדֵּר וְרָמֵז
 לְתוֹרָה שְׁבַעֲלִפָּה שֶׁהִיא סוּד עֶטְרַת הַיְסוּד 'פְּרִי עֵץ הַדֵּר' וְשֵׁנִיָּהֶם נִרְמָזִים בְּתִיבַת

”והדרת”.

מפני שיבה תקום – לפני שתגיע הזקנה חזור בתשובה ואל תחטא

וְתוֹתֵינֶינּוּ, הַאִי קָרָא לְדֶרֶשָׁא הוּא דְאַתָּא ועוד למדנו שפסוק
 זה בא לדרשה, מִפְּנֵי שִׁיבָה תִּקְוֹם, כְּמָה דְאַתְעֵרוּ בֵּיה
 חֲבֵרֵיִיא פִּירוּשׁוֹ כְּמוֹ שֶׁהִתְעוֹרְרוּ הַחֲבֵרִים לְדְרוֹשׁ בּוֹ, מִפְּנֵי שִׁיבָה תִּקְוֹם,
 אֲזַהֵר לִי לְבַר נָשׁ, עַד לָא יִסְתַּלַּק בְּסִיבוֹתָא, דִּיקְוֹם
 בְּקִיּוּמָא טָבָא בְּעֵלְמָא הַכְּתוּב מְזַהֵר אֶת הָאָדָם שֶׁעַד שֶׁלֹּא יִגִּיעוּ יְמֵי הַזְּקֵנָה
 שִׁיעֲמִיד עֲצֻמוֹ בְּעִמְדָה טוֹבָה בְּעוֹלָם בְּקִיּוּם מִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים וְתִשׁוּבָה, בְּגִין דְּרִין
 הוּא הִדְוֵרָא לִי לִי לִי לִי לִי שִׁיבָה הִדְוֵרָא לִי לִי לִי שִׁיבָה הִדְוֵרָא לִי לִי לִי שִׁיבָה
 וּבְכָל אֹפֶן הוּא בּוֹחֵר בְּטוֹב וּפּוֹרֵשׁ מֵהָרַע, אֲבָל לְסוּף יוֹמוֹי לִית שְׁבָחָא
 לִי לְבַר נָשׁ כָּל כַּף, כִּד אִיהוּ סִיב וְלֹא יִכִּיל לְמַהוּי
 בִּישׁ אֲבָל בְּסוּף יְמָיו כֹּאשֶׁר הוּא כְּבֵר זְקֵן וְאִין בּוֹ כַח לַעֲשׂוֹת רַע אִין זֶה שְׁבַח כָּל כַּךְ
 שְׁעוּשָׁה תִּשׁוּבָה. אֲלֵא שְׁבָחָא דִּילֵיהּ, כִּד אִיהוּ בְּתוֹקְפֵיהּ,
 וְאִיהוּ טָב וְשִׁבְחוּ הוּא כֹּאשֶׁר הוּא בְּכּוּחוֹ וְאִינוּ וִיכּוֹל לַעֲשׂוֹת כְּכֹל הָעוֹלָה עַל רּוּחוֹ
 וּבְכָל אֹפֶן בּוֹחֵר בְּטוֹב. וְשְׁלֵמָה מְלָכָא צְוּוּחַ וְאָמַר וְשִׁלְמָה הַמֶּלֶךְ צוּוּחַ
 וְאָמַר, (מְשַׁלֵּי כ) גַּם בְּמַעַלְלָיו יִתְנַפֵּר נֶעַר אִם זָךְ וְאִם יִשָּׂר פְּעָלוֹ וְגו' .
 כְּגוֹוְנָא דָּא כְּתִיב וְכֵן כְּתוּב עוֹד, (קִהְלֵת יב) וְזָכוֹר אֶת בּוֹרְאֵךְ
 בְּיָמֶיךָ בְּחֻרְוֹתֶיךָ שְׁעֵדִין כּוּחֵךְ בְּמוֹתְנִיךְ שְׂאוּ הוּא שְׁבַח לְאָדָם [ג].

אור הרשב"י

[ג] ומעיקרי התשובה הוא לשוב בעוד יצרו בשערי תשובה (ש"א אות מט) שהעיקר בתוקף התאוה לחטא וכמו שכתב רבינו יונה התשע עשרה הוא עזיבת הטאו בהודמן לו

הלימוד היומי

לע"נ הלל בן פחאיי ז"ל

אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזָר שמח רבי אלעזר על החידושים שנתחדשו להם בדרך על ידו ועל ידי רבי יוסי ורבי חייא ואמר, **וְרַאִי (הָכִי הוּא) אֲוֶרְחָא דְא**

אור הרשב"י

לעשותו. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (מכות כ"ג ב): ישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כעושה מצוה, כגון שבא דבר עבירה לידו וניצל ממנו.

והשל"ה הקדוש כתב (מסכת יומא נר מצוה אות קג ואילך) וז"ל: והנה, יש ד' כתות שאינן זריזים לעשות תיכף תשובה. כת א', הם אותן שאינם מתעוררים לתשובה מאליהן, אלא מצד איזה סיבה, והוזכר זה לעיל במסכת ראש השנה פרק שלישי (אות קט), בהעתיקת ספר עמק ברכה בהצעה שלישית, עיין עליו. ועתה אשיב על ד' כתות הנזכרים לעיל. על כת ראשונה, שאין בהם דעת ותבונה, לומר לכשאפנה אשנה, ובתוך כך עושים עבירות ושונים. אענה להם מענה.

ומתחילה אקדים דברי אבא מורי זלה"ה בספר עמק ברכה (סימן נ"ח, התעוררות לחדש אלול), וזה לשונו: אמר ירמיה הנביא ע"ה (איכה ג, כז) 'טוב לגבר כי ישא על בנעוריו'. ירצה, כי יסבול עול התורה והמצוות בנעוריו, שיש בו כח לעשות, כמו שאמר שלמה המלך ע"ה (קהלת יב, א) 'זוכר את בוראיך בימי בחורתך עד אשר לא יבאו ימי הרעה'.

וכן אמרו חכמי התלמוד ז"ל בפרק קמא דעבודה זרה (יט א), 'אשרי איש' וגו' (תהלים

והוא בתוקף תאונו. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (יומא פו ב): איזהו בעל תשובה אשר תשובתו מגעת עד כסא הכבוד? כאשר נבחן ויצא נקי באותו פרק ובאותו מקום ובאותה אשה. רצה לומר, כי הזדמן החטא לידו והוא בתוקף יצרו ואונו בשרירי בטנו כעת הראשונה אשר חטא, וכבש יצרו ונמלט מעון – מיראת השם וגאון פחדו.

ומי שלא הזדמן לידו כענין הזה, יוסיף בנפשו יראת השם דבר יום ביומו, ככה כל הימים. וכאשר יחליף כח היראה די כבוש בכח הזה את יצרו ומסת משלו בעוצם התאוה, הלא בוחן לבות הוא יבין ונוצר נפשו הוא ידע, כי אם יבוא לידי נסיון ויגיע לידו כענין הראשון, יציל את נפשו מיד יצרו.

והנה הוא לפני ה' במדרגה העליונה מן התשובה. וזהו שאמר שלמה עליו השלום (משלי טז, ו): בחסד ואמת יכופר עון וביראת ה' סור מרע, פירושו: וביראת ה' לסור מן הרע אם יזדמן לידו. ומלת "סור" – מקור, ויעיד על הפירוש הזה מה שלא אמר "יסור". ומה שנאמר (תהלים לד, טו): סור מרע ועשה טוב; (איוב א, ח) ירא אלקים וסר מרע, ענינו שיסור מן הרע בהזדמן לידו, כי לא יאמרו אמור "סור מן המעשה" בלתי לאשר יקרב